

LEDARE

Rädda vattenkraften

Länsstyrelsernas miljökrav riskerar att ruina människors privatekonomi och kulturmiljöer. Reglerna för den småskaliga vattenkraften måste förenklas.

Göran Widing driver flera småskaliga vattenkraftverk i Småland, som tillsammans producerar 18 miljoner kilowattimmar årligen. 1995 fick han med Älmhults kommuns miljöpris för sitt arbete. Det lilla vattenkraftverket i Barsbro, med anor från 1917, drivs av en hembygdsförening. I dag ser dock framtiden för både Widings och Barsbro verksamheter dystert ut (Smålandsposten 16-17/6).

Länsstyrelserna i landet har uppmanat ägare till små vattenkraftverk att söka nya tillstånd för att se om verken lever upp till de nya miljökraven. Bakgrunden är att den förra regeringen beslutade om att tillsynen av vattenkraftsanläggningar skulle öka, vilket i sin tur hör samman med de nya kraven i miljöbalken och implementeringen av EU:s vattendirektiv.

Kraven är hårda och en tillståndprocess kan kosta flera miljoner kronor och bekostas av den som ansöker. En viktig del i bedömningen är att förbättra vandringsvägen för fiskar, som i sin tur kan kosta hundratals kronor. Om inte kraven efterlevs måste an-

Vattenkraftsstationen Brevens bruk i Örebro. Hårda miljökrav riskerar framtiden för den småskaliga vattenkraften.

FOTO: MALIN HOELSTAD / SVD / TT

läggningarna rivs och miljön återställs till ursprungligt skick. Privatpersoner som tidigare gjort stora investeringar riskerar nu att förlora mycket pengar.

Bara i Växjö kommun finns det i dag cirka 80 vattenanläggningar i form av olika dammar, kvarnar och kraftverk. I många samhällen var det dessa anläggningar som banade väg för industrialiseringen vid 1900-talets början och i dag är byggnaderna en del av ett historiskt arv. Om de försvinner går vi miste om en ovärderlig kulturmiljö.

Frustrationen som många kraftverksägare är förståelig. Självklart måste hänsyn tas till miljön vid bedömningen av vattenanläggningar.

Däremot är det inte rimligt att småskaliga vattenkraftverk ska underställas samma rigida krav som gäller för storskaliga anläggningar. Dessutom bör inte kostnaden för tillståndprocesser och dylikt bäras ensamt av privatpersoner och hembygdsföreningar. Att samma personer som för tio år sedan gavs statligt investeringsstöd för att uppmuntras att investera i småskalig energi nu riskerar hela sin privatekonomi är ett sorgligt öde. Som länsstyrelserna gör sina bedömningar i dag verkar inte heller andra faktorer som kultur och den allmänna historien spela någon större roll.

De juridiska hindren som möter den småskaliga vattenkraften är extra ledsam med tanke på det stora fokus som finns i dag på småskalig förnybar energiproduktion. Hur ofta har vi inte fått höra i debatten hur viktigt det är att bli kvitt vårt fossilberoende? 2013 stod vattenkraften för 227 gigawattimmar (GWh) i Kronobergslän, i jämförelse med vindkraftens 11 GWh och solenergis 0,1 GWh. Det handlar alltså inte bara om att rädda hemgårdsföreningar och kulturmiljöer utan även att säkra ett energislåg med potential.

Till hösten kommer politikerna att besluta om det blir förenklade regler för den småskaliga vattenkraften. Förhoppningsvis kommer förnuftet då att segra.

ERIK THYSELIUS

Att samma personer som för tio år sedan gavs statligt investeringsstöd för att uppmuntras att investera i småskalig energi nu riskerar hela sin privatekonomi är ett sorgligt öde.

Strategi utan analys

Det blev Daniel Norlander, tillförordnad samordnare för frågan sedan Mona Sahlin lämnat posten, som fick uppgiften att presentera regeringens strategi mot våldsbejakande extremism.

TEXT
JACOB SIDENVALL
jacob.sidenvall@smp.se
0470-77 05 00

Nordlander inledde presentationen med att säga att resultatet av arbetet mot extremism är omöjligt att redovisa. Det går helt enkelt inte att mäta hur många som avstår från att ansluta sig till en våldsam grupp. Det är en rimlig hållning men det verkar som att den insikten fått prägla strategin i allt för stor utsträckning. Den saknar konkreta förslag och berör inte de reformer som aktörerna efterlyser.

Både kommuner och polisen som har erfarenhet av att möta personer som anslutit sig till våldsbejakande

grupper menar att deras arbete försvåras av sekretessbestämmelser. Kommunerna får inte ta del av säkerhetspolisens information utan tvingas bilda sig en egen uppfattning. Det är inte troligt att kommunen har samma möjligheter till informationsinhämtning som säkerhetspolisen.

Dessutom finns det ett undantag i offentlighets- och sekretesslagen som gör att polisen inte kan få ut uppgifter från socialtjänsten, en myndighet som kommer nära de miljöer där våldsbejakande extremism gro. Sekretessen blir än striktare dagen då en person i riskzonen fyller 21 år.

Situationen är komplex, att söka sig till extrema kretsar är inte olagligt. Utan brottsmisstanke är det svårt att motivera att uppgifter skickas mellan myndigheter. Samtidigt har omfattningen ökat. De som tagit fram strategin pekar på att de som återvänder från strider med extremistgrupper i Syrien med största

Samordnaren mot våldsbejakande extremism i strategiska samtal med kulturministern.

FOTO: ANDERS WIKLUND/TT

sannolikhet nött ned tröskeln som hindrar människor att utöva dödligt våld.

Det vore inte orimligt att se över sekretessbestämmelserna för att underlätta informationsutbyte. Det vore heller inte orimligt att strategin mot våldsbejakande extremism tog upp problematiken, när det är den som lyfts fram som den största förbättringsmöjligheten i det dagliga

arbetet.

Istället fokuserar strategin på det gamla beprövade konceptet att så tidigt och så kraftfullt som möjligt säga åt unga hur viktig demokratin är. Det imponerar varken på dem som redan räknat bort sig själva från samhället eller på dem som ska försöka övertyga avtrubbade extremister om värdet i att leva ett ordningsamt liv.

Den saknar konkreta förslag och berör inte de reformer som aktörerna efterlyser.

SMÅLANDSPOSTEN

Smålandsposten, Växjö 2016. Årgång 150

Besöksadress: Linnégatan 2B, Växjö

Postadress: 351 70 Växjö

Telefon: 0470-77 05 00 (må-fr 08-17, lö-sö stängt)

Chefredaktör:
Magnus Karlsson
Ansvarig utgivare:
Kristina Bingström
(kristina.bingstrom@smp.se)

Stf ansvarig utgivare:
Johan Persson

T. f. politisk chefredaktör:
Martin Tunström
(martin.tunstrom@smp.se)

Nyhetschef:
Jens Pehrson (jens.pehrson@smp.se)

Vd Gota Media AB:
Boine Gepertz

Så kontaktar du tidningen:
Nyhetschefen: 0470-77 06 07
Efter kl 17: 0470-77 04 00
Sport: 0470-77 06 60
Fax: 0470-484 25, 484 26

Lokalredaktioner:
Alvesta: 0472-231 90 (fax 101 67)
Lessebo: 0478-481 40 (fax 103 42)
Tingsryd: 0477-541 30 (fax 317 80)
Åseda: 0474-717 50 (fax 102 70)
Älmhult: 0476-487 50 (fax 713 50)

Företagsannonser:
Tel: 0470-77 04 40
Måndag-torsdag 8-17 (lö-sö stängt)
Fax: 0470-484 75
E-post: bokning@smp.se
material@smp.se
Bankgiro: 5101-6061
För all annonsering gäller normerna för annonsering och bestämmelserna för annonsförmedling.

Kundcenter
Prenumerationsärenden, privatannonser:
0470-77 05 00
(må-to 8-19, fr-sö 8-17)
E-post: kundcenter@smp.se
Prenumerationspris per månad:
Digitalt 7 dagar smp.se + e-tidning 149,-
3 dagar tidning + 7 dagar digitalt 185,-
6 dagar tidning + 7 dagar digitalt 224,-

Tipsa oss!
Telefon: 0470-77 06 07
E-post: nyheter@smp.se

Utebliven tidning:
0771-87 30 36 (mån-lör, sön stängt)
vaxjo@tidningsbarama.se
Ljungbyområdet: 036-291 84 00

För insänt material ansvaras ej. Allt material lagras elektroniskt. Den som skickar in material till Smålandsposten förutsätts medge elektronisk publicering.

Potential för ny vattenkraft

- Det finns 202 platser i olika vattendrag i Kronoberg som kan utnyttjas för vattenkraft.
- 120 står outnyttjade. Det visar en kartläggning från 2012.

VÄXJÖ. – Kartläggningen visar på en stor möjlighet för framtiden, särskilt när vi ska ställa om från fossilfritt till förnybar energi, konstaterar Christer Langner, som har arbetat med förnybar energi i över 25 år och ingår i ett nätverk för dessa energikällor.

Christer Langner var tidigare VD för Veab, Växjö Energi AB, och har arbetat mycket med småskalig vattenkraft. Han är själv dock inte delägare i någon anläggning, utan har verkat på konsultbasis.

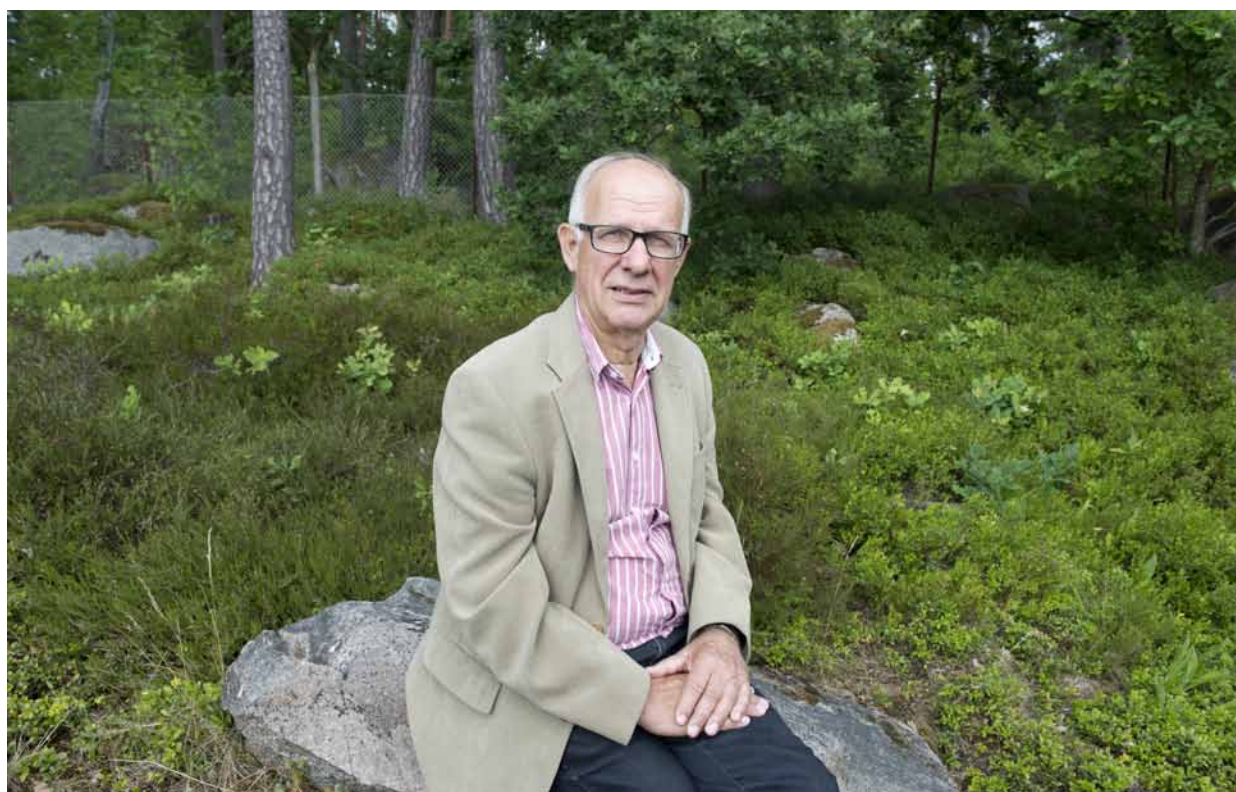
I dagsläget är branschen för småskalig vattenkraft under starkt tryck, vilket Smålandsposten tidigare rapporterat om.

Gamla anläggningar måste miljöprövas, vilket innebär stora kostnader för den enskilde kraftverksägaren. De juridiska processerna är dessutom komplicerade.

Små vattenkraftsanläggningar riskerar därmed att läggas i träda. Eller så tvingas de rivs ut och återställas till ett ursprungligt läge.

Kraftverksägare i länet ser möjligheter med den småskaliga vattenkraften och det finns även planer på nystart. Men just nu inväntar man besked från riksdagen om det blir förenklade regler för tillståndsprövningar.

Christer Langner ser det som en stor kapitalförstörelse om de småskaliga anläggningarna stängs. Dessutom behövs de i hög-

Den förnybara energin finns runt om oss. I skogen, som vind och sol, men även vattenkraft, framhåller Christer Langner, tidigare VD för Veab i Växjö. FOTO: URBAN NILSSON

sta grad om Sverige ska klara energiomställningen.

– Här finns en stor möjlighet att starta nya, säger Christer Langner.

En kartläggning från 2012 av Energikontor Sydost visar på en stor, outnyttjad potential av vattenkraft. Den utfördes 2012.

Även professor Thomas Sandberg, vid KTH, har räknat på möjligheten att öka produktionen av småskalig elkraft i sydostregionen. En fördubbling av kilowattimmar är tänk-

bart, anser han. Men då krävs ombyggnader och effektiviseringar med bland annat nya turbiner.

Länsstyrelsen i Kronoberg fick ta del av Energikontor Sydosts sammanställning och myndigheten skulle komplettera denna undersökning. Men rapporten blev aldrig färdigställd.

– På grund av en långvarig sjukskrivning blev det aldrig av, säger Per-Anders Persson, från länsstyrelsens vattenvårdsfunktion.

Förra året skickade energikontoret åter i sin

kartläggning till länsstyrelsen.

Men nu är läget helt annorlunda. Intresset för att starta ny vattenkraft är obefintlig. Istället handlar det om att miljöpröva de anläggningar som finns och stänga de andra som inte håller måttet.

– Praxis har ju ändrats genom utslag i mark- och miljödomstolen, konstaterar Per-Anders Persson.

Därmed har Energikontor Sydosts kartläggning spelat ut sin roll, menar länsstyrelsen.

Krocken mellan olika in-

tressen och myndigheter är extremt olycklig, anser Christer Langner, som hoppas på förenklade regler och en öppning i frågan.

– Vattenkraften har en tydlig roll att fylla framöver. Särskilt om vi ska klara riksdagens målsättning. EU är inne på samma linje och efter FN:s klimatavtal i Paris är inriktningen helt tydlig. Det fossila bränslet ska bort och ersättas av bättre energislag, menar Christer Langner.

Christer Langner anser att man måste se vattenkraften som en möjlighet och inte ett problem.

”Vi måste vara rädda om de här anläggningarna för kommande generationer”

CHRISTER LANGNER
Expert på förnybar energi.

ten som en möjlighet och inte ett problem.

– Vi måste vara rädda om de här anläggningarna för kommande generationer. De är också en del av vårt kulturarv.

JAN BÄRTÅS
jan.bartas@smp.se
0470-77 06 16

Lokal produktion med vattenkraft viktig för Bixia

För elhandelsbolaget Bixia har de småskaliga vattenkraftsanläggningarna stort värde.

– Det finns klara fördelar med lokal elproduktion, säger Stefan Braun, VD på Bixia Energy Management.

VÄXJÖ. Stefan Braun ansvarar för inköp av all elkraft till koncernens kunder.

Sammantaget köper Bixia el från 360 vattenkraftsanläggningar. Totalt sett finns 1200 producenter inom sektorn sol, vind och vatten som levererar till Bixia.

– På årsbasis levererar Bixias producenter drygt två terawattimmar (TWh)

förnybar elenergi. Vad gäller vattenkraften är det runt 350 GWh. Så det är en betydande produktion, säger Stefan Braun.

Han ser inte bara ett värde i själva elproduktionen. Lokalt ägande, företagan- de och arbetstillfällen spelar in som viktiga faktorer.

Bixia marknadsför sig genom att kunna erbjuda lokalt producerad el. Och det är något som kunderna efterfrågar, menar Stefan Braun.

– Kan vi stödja den här lokala näringen är det bara bra. En annan fördel med just vattenkraften är att den står för en stabilitet.

De andra energislagen, som sol och vind, producerar ju bara under vissa förutsättningar, säger Stefan Braun.

Om alla små vattenkraftsanläggningar skulle bomma igen skulle det givetvis få konsekvenser, framhåller Stefan Braun. Särskilt i ett läge när Sverige måste öka andelen förnybar energi.

Kommunikationschef Jonas Andrén, vid Uniper Sverige Vattenkraft (tidigare inom Eon), poängterar att företaget helt står bakom den nationella strategin kring vattenkraft. Bakom denna står

Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten. Strategin innebär att ibland prioriteras energiproduktionen, medan ibland är det den biologiska mångfalden som lyfts fram.

– Det är inte så enkelt alla gånger. Lokalt kan det bli andra prioriteringar, säger han.

Jonas Andrén tar som exempel Eons utrivning av en anläggning i Marieberg i Mörrumsån för att förbättra fiskvandringen och skapa mer biologisk mångfald. Här blir den stora vinsten att lax och öring kan vandra fritt.

Borsbro Kraftaktiebolag, norr om Växjö, är en liten producent av vattenkraft och säljer sin el till Bixia. FOTO: PER SANDEBACK

– I det fallet tappar vi elproduktion, men vi får högre naturvärden som är viktiga.

JAN BÄRTÅS
jan.bartas@smp.se
0470-77 06 16